



SZÖVEG –
LACKFI JÁNOS

MAGÁNYTERÜLET

Gyerekkorában mindenki érzi néha úgy, mintha film lenne az élete. Még a zenét is hallja hozzá. Még a snitteket, jelenetváltásokat is érzékeli. Még a szakadozó vásznat is látja, fekete-fehérben vagy villódzó színekkel. És felnőttként is jövünk néha ki úgy a moziból, mintha a film folytatódna. Végtelenítve. Banális dolog egy utcán sétálni, na de egy filmben tenni ugyanezt már mindjárt más! Rágyújtani mindennapos, de filmsztárosan végrehajtva micsoda jelentőségtejes gesztus! Mennyi gátlás, félelem, szorongás előz meg egy csókot, ámde a mozhősök milyen irigylésre méltóan snájdigok ebben is!

Szoktunk beszélni életfilmről, de leginkább úgy, mint valamiről, amit a halál vagy halálközelség pillanatában látunk levetítve. Addig minden csak próba, gyakorlás, suta nyersanyag. Mintha a végcél a THE END lenne, no meg a stáblista zsibbasztó, zenés pergése tekintetünk előtt.

A film úgy tálalja magát, mintha valóság lenne, sőt, mintha erősebb valóság lenne, mint a bennünket körülvevő. Holott igazából módosított változat. Másfél óra sűrítmény pár perces snittekbe „ledugózva”, „dunsztolva”. Kipeázott, fontos fordulópontok sorozata. És mennyi módon kezelik, sütik, főzik, marinálják, bolondítják nekünk a nyers életet! Fölülről vagy alulnézetből szemlélhetjük a képsort. Belassulnak vagy felgyorsulnak az események. Pár évet átugrunk hirtelen, vagy egyetlen pillanat nyúlik a végtelenbe. Csak egy pisztolyt látunk. Egy remegő ujjat a ravaszon. Egy izzadó homlokot. Egy réműlettől összeszűkülő szempárt. Egy gyűlölettől összeszűkülő szempárt. Egy gigát, amint nagyot nyel. És mi rakjuk össze a mozaikot fejben.

A kanadai költőnő is módosított valóságot vetít elénk. Nem úgy mesél, mint aki az ablaküveg képernyőjén átsuhanó figurákat szeretne jellemezni: takarítónőt, gyárigazgatót, rendőrt, boltost, tanárt. Nem is féltékeny férjet, gyermekéért aggódó anyát, sikkasztásra készülő könyvelőt, kocsmába igyekvő kamaszt mutat. Nem sztorizik, nem látványosságra utazik, hanem inkább látványra, tömény közegre. Mintha röntgenfelvételen vagy egy törőkfürdő ellenfényében vagy egy utcalámpa kékjében látnánk a testeket. Hőingadozás, geometria, tükrözés, hőesés. Mindenki hasonló, bár mindenki másként küszködő, másként igyekvő, másként lebegő sziluett.

És amikor az a bizonyos valami áthatol az ablakon (vagy a pupillán), nem tudjuk, hogy kívülről befelé vagy belülről kifelé szakad ki a burok. Nem tudni, a lélek válik-e ki a testből, a beteg szabadul-e ki a szobából vagy egy külső küldött (angyal, hírhozó) tör be a belső térbe. Vajon ha a végső hártya, a végső filmréteg átszakad, akkor mi kerülünk át egy másik történetbe, vagy annak szereplői özönlik el magán(y)területünket? ♦



IKERTÜKÖR

Egy-egy mai vers,
a szerző külföldi, hol nő, hol férfi.
Akik rápillantanak, költők maguk is,
egy férfi és egy nő.
Ugyanaz a szöveg kétféle
arcát mutatja kétfelé...

Marie Uguay A LÉT TÚLFELE

Képernyő az ablak
létezők haladnak át
vajúdó hóesésben
vagy zsidbadt fénytükrözésben
Záporok vászna vég nélkül mélyülő
Arcod fonákjára kopírozva az ablak
Feszés réteg
olaja rajza filmje
Mezők hőingadozás-geometriája
Kert
Üvegfal
Az egész világ a tekintet túlfelén
Valami áthatol az ablakon
a pupilla önfeléd
széttörök megreped
most az anyagba léptünk
színezüst tárgyra tértünk
a történetbe kerültünk
Végre dolgokat arccokat ízelelünk

»»» Lackfi János fordítása

SZÖVEG –
SZABÓ T. ANNA



↳ ÁTSZÜLETNI A TÚLBA

Vajúdó hóesés... Rögtön az elején megtorpant ez a szókapcsolat, váratlanságával eltűnődött egy percre, nem is tudok továbblépni. Mint amikor az embernek szemébe fúj a hódara: elvakít és hunyorgat, de a hidege ki is józanít. Vajon mi születik itt ebben az ablak-tükörben, mi vajúdik a tekintet éles műtőfényében? Lépünk tovább, kövessük a mondatok kopogását. Képek, képek... Létezők – emberek? Állatok? Angyalok? – mennek kinn, az utcán, megvillan a fény valami tárgyon, ami bentről a szobából nem látható. Nem látható csak a fény, az ablakon a zápor filmje, ahogy csorog le a víz az üvegen, mint a végzetetlen sírás.

Valaki néz. Valaki figyel, és lélegzik, és igyekszik nem érezni semmit. Mégis, valami fájdalmas szomorúság hatja át ezt a verset a világ jeges-havas-esős vízfátylái mögött, az igyekvő létezők erőterében. Csak sejtés ez, de mégis... Mi lehet itt a fájdalom forrása? Az ember bizony kíváncsi lesz, amikor egy ilyen enigmatikus verset olvas, ilyen szép, tiszta, mégis fátyolos, rejtekező szöveget. A szerző arcát, a szerző szemét szeretném látni, én is szeretnék behatolni a pupilla mögé, belekerülni a titkos történetbe.

És akkor nem bírom tovább. Tudom, hogy a versről kell beszélnem elsősorban, és nem a szerzőről, de most egyszerűen meg kell nézmem, hogy kicsoda. Megnézem: felejthetetlenül intenzív nézésű fiatal nő. Elolvasom az életrajzát: váratlanul rövid. Igen, mert a szerző meghalt, nagyon fiatalon, alig két kötet után csatlakozva a huszonhat évesen távozott alkotók túlvilági elitklubjához. (A válogatott és összegyűjtött versei már csak a halála után jelenhettek meg.) Ráadásul beteg volt, öt éven át küzdött, mielőtt feladta a teste. A hőingadozás az élet-halál forróhideg mezsgyéjén egyensúlyozta a létét.

Innen van hát ez a húsba hatoló szomorúság: egy beteg nézi a világot. Nem önsajnálattal, hanem tiszta, hideg, elfogulatlan figyelemmel. Szeretettel, mondhatnám szinte, holott ez a szó messze van a vers objektív hangnemétől. Mondjunk akkor inkább ámulatot. Gyermeki elragadtatást. Ragyogás is van itt, valami fény, talán ez a sugár lép be az önfeléd pupilla sötétjébe, hogy ott előhívjon valami más, amiről már beszélni sem lehet. Egy még titkosabb történetet, ami túl van a fogalmakon, túl van a testen, és végre túl van a fájdalomon is. Oda kell átjutni, a túlba – mert a szem csak az egyik kapu, ez érzékelés kapuja. Mintha a bibliai „tükör által homályosan” paraboláját olvasnánk – a szem túlfelén, a sok csalóka tükrözés mögött, végre magára, léte lényegére talál az ember. Evilágban éli át egy pillanatra a túlvilágot. ♦